EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 30.9.2024
COM(2024) 406 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Esimene aruanne Põhjamere ja läänepiirkonna vete kalavarude ja nende varude püügi mitmeaastaste kavade rakendamise kohta ning komisjonile kõnealuste mitmeaastaste kavadega ja süvamerepüüki reguleeriva määrusega delegeeritud volituste kohta

{SWD(2024) 218 final}

Sisukord

1 Kokkuvõte 2

2 Sissejuhatus 4

3 Suundumused asjaomastes valdkondades 5

3.1 Alates 2019. ja 2020. aastast kehtestatud kalapüügivõimalused 6

3.1.1 Piirangud 13

3.2 Kalavarud, mida majandatakse ühiselt Atlandi ookeani kirdeosa rannikuriikidega, eelkõige segapüügil koos Ühendkuningriigi ja Norraga 15

3.3 Tegelik olukord seoses segapüügiga Põhjameres ja Läänepiirkonna vetes 15

3.3.1 Kattegat 15

3.3.2 Keldi mere näited 16

3.4 Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-330/22 18

4 Ökosüsteemipõhine lähenemisviis 18

5 Lossimiskohustus 19

6 Piirkondlik koostöö 20

7 Sotsiaal-majanduslik areng 20

7.1 Põhjameri 20

7.2 Loodepiirkonna veed (NWW) 21

7.3 Edelapiirkonna veed (SWW) 21

8 Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavadega ning süvamerepüüki reguleeriva määrusega komisjonile delegeeritud volitused 21

9 Sõnastik 23

1 KOKKUVÕTE

Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade rakendamine vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustele (EL) 2018/973 ja 2019/472[1] on aidanud püügisurvet vähendada.

Mitmeaastased kavad on **kasulik vahend ühise kalanduspoliitika (ÜKP) elluviimisel**,[2] eelkõige kalapüügivõimaluste määramisel. Neis on ette nähtud eeskirjad kalavarude majandamiseks piirkondade erisusi silmas pidades. Kalavarude puhul, mille kohta antud hinnang põhineb suurel hulgal andmetel (või maksimaalsel jätkusuutlikul saagikusel), antakse mitmeaastaste kavadega luba kasutada lubatud kogupüügi määramisel ülempiire, võimaldades seejuures **paremas seisundis kalavarude puhul paindlikkust**. Kalavarude jaoks, mille puhul on kalade arv meres langenud alla ohtlike miinimumtasemete, kehtestatakse kavaga **kaitsemeetmed**.

Komisjon leiab, et teatavaid **nõukogu otsuseid kalavarude kohta, mille puhul pidi nõukogu vähendama lubatud kogupüüki ja võtma täiendavaid parandusmeetmeid**, saadi teha tänu mitmeaastaste kavadega kehtestatud raamistikule, **milles on ühendatud kaitse- ja paindlikkusmeetmed**. Ilma mitmeaastase kavata võinuks nõukogul olla raske kokku leppida halvas seisus kalavarude taastumiseks vajalikes parandusmeetmetes ning lubatud kogupüügid oleks tõenäoliselt kehtestatud kõrgemal tasemel. Mitmeaastased kavad on aidanud tagada, et tänapäeval majandatakse kõiki kalavarusid maksimaalset jätkusuutlikku saagikust arvesse võttes või et rakendatakse parandusmeetmeid nende varude maksimaalse jätkusuutliku saagikuse taastamiseks. Paremas seisundis kalavarud võivad olla aluseks kalandussektori ja seotud sektorite pikaajalisele kasumlikkusele. Mitmeaastased kavad on võimaldanud ka paremas seisundis kalavarude puhul paindlikkust – teatavatel tingimustel on võimalik kasutada F_{MSY} ülemist vahemikku.

Komisjon järeldab, et **mitmeaastased kavad on stabiilne ja pikaajaline vahend ÜKP elluviimiseks** Põhjamere ja läänepiirkonna vetes, kuna need **vähendavad ebakindlust lubatud kogupüügi määramisel**, võimaldavad võtta **surve all olevate kalavarude kaitseks parandusmeetmeid** (sealhulgas püügikeelu korral), muuta **lubatud kogupüügi määramise protsessi** sidusrühmade ja liikmesriikide jaoks **läbipaistvamaks** ning **võimaldada kalandussektoril püüki paremini planeerida**.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/973, millega kehtestatakse Põhjamere põhjalähedaste kalavarude ja nende varude püügi mitmeaastane kava, täpsustatakse Põhjamerel kehtiva lossimiskohustuse täitmise üksikasjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 676/2007 ja (EÜ) nr 1342/2008 (ELT L 179, 16.7.2018, lk 1).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/472, millega kehtestatakse läänepiirkonna vetes ja sellega piirnevates vetes püütavate kalavarude majandamise ja nende kalavarude püügi mitmeaastane kava ning millega muudetakse määrusi (EL) 2016/1139 ja (EL) 2018/973 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007 ja (EÜ) nr 1300/2008 (ELT L 83, 25.3.2019, lk 1).

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22).

2 SISSEJUHATUS

Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid 2018.[3] ja 2019.[4] aastal vastu vastavalt Põhjamere põhjalähedaste kalavarude ning läänepiirkonna vete põhjalähedaste ja süvamere kalavarude mitmeaastased kavad. See aruanne annab esimese ülevaate edusammudest, mida on tehtud kalavarude ja nende varude püügi seisukohast. Sellega täidetakse ka aruandluskohustust seoses volitustega, mis on komisjonile delegeeritud Põhjamere mitmeaastase kava artikliga 16, läänepiirkonna vete mitmeaastase kava artikliga 18 ja süvamerepüüki reguleeriva määruse[5] artikliga 17.

Mitmeaastaste kavade üldeesmärk on aidata saavutada ÜKP ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1380/2013 (ÜKP alusmäärus)[6] eesmärke, eelkõige aga parandada kalurite majanduslikku baasi, et suurendada nende sissetulekuid ja edendada nende ettevõtteid. Mitmeaastased kavad aitavad tagada kalapüügi jätkumise ja kalavarude säilimise maksimaalse jätkusuutliku saagikuse saavutamiseks vajalikust kõrgemal tasemel. Need aitavad lõpetada tagasiheidet, vähendades soovimatut püüki, ja võimaldavad kalavarude majandamisel ökosüsteemipõhist lähenemisviisi. Mitmeaastased kavad hõlmavad järgmisi kalu: must süsisaba, kalju-tömppeakala, huntahven, tursk, kenakammeljad, euroopa merikurat, kiltursk, merlang, euroopa merluus, sinine molva, norra salehomaar, mustlaik-besuugo, atlandi merilest, pollak, harilik merikeel, põhjaatlandi süsikas ja harilik süvameregarneel. Parimate kättesaadavate teaduslike nõuannete põhjal kehtestatakse mitmeaastaste kavadega kalastussuremuse sihttase koos F_{MSY}[7] ülemise ja alumise vahemikuga, mis on kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse saavutamisega. Mitmeaastaste kavadega antakse komisjonile ka õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte kaaspüügivarude, lossimiskohustusest erandite tegemise ja tehniliste meetmete kohta.

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/973, millega kehtestatakse Põhjamere põhjalähedaste kalavarude ja nende varude püügi mitmeaastane kava, täpsustatakse Põhjamerel kehtiva lossimiskohustuse täitmise üksikasjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 676/2007 ja (EÜ) nr 1342/2008 (ELT L 179, 16.7.2018, lk 1).

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/472, millega kehtestatakse läänepiirkonna vetes ja sellega piirnevates vetes püütavate kalavarude majandamise ja nende kalavarude püügi mitmeaastane kava ning millega muudetakse määrusi (EL) 2016/1139 ja (EL) 2018/973 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007 ja (EÜ) nr 1300/2008 (ELT L 83, 25.3.2019, lk 1).

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta määrus (EL) 2016/2336, millega kehtestatakse süvamere kalavarude püügi eritingimused Kirde-Atlandil ja kalapüügisätted Kirde-Atlandi rahvusvahelistes vetes ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 2347/2002 (ELT L 354, 23.12.2016, lk 1).

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22).

[7] „F_{MSY}-vahemik“ – väärtuste vahemik, mis põhineb parimatel kättesaadavatel teaduslikel nõuannetel, eelkõige ICESi või samalaadse sõltumatu ja ELi või rahvusvahelisel tasandil tunnustatud teadusasutuse teaduslikel nõuannetel, ja mille puhul kõik sellesse vahemikku jäävad kalastussuremuse tasemed tagavad püügitava arvesse võttes ja praegustes keskmistes keskkonnatingimustes pikas perspektiivis tulemuseks maksimaalse jätkusuutliku saagikuse, mõjutamata oluliselt asjaomaste kalavarude taastootmist. Vahemik peab olema selline, et pikaajaliselt ei väheneks saagikus maksimaalse jätkusuutliku saagikusega võrreldes rohkem kui 5 %. Vahemiku ülempiir on kehtestatud nii, et kalavarude alla kudekarja biomassi piirangu piirväärtuse (Blim) vähenemise tõenäosus ei ületaks 5 %; nagu on määratletud määruse (EL) 2019/472 artikli 2 punktis 2 ja määruse (EL) 2018/973 artikli 2 punktis 1.

Mitmeaastaseid kavasid hakati Põhjamere põhjalähedaste kalavarude suhtes kohaldama esimest korda 1. jaanuaril 2019 alanud püügihooajal ning läänepiirkonna vete põhjalähedaste ja süvamere kalavarude suhtes alates 1. jaanuaril 2020 alanud püügihooajal.
2020. aasta kalapüügivõimaluste puhul kehtestati 78st lubatud kogupüügist 62 kooskõlas F_{MSY} näitajatega[8]. Seetõttu on üle 99 % lossitud saagist Läänemere, Põhjamere ja Atlandi ookeani püügipiirkonnas, mida majandab üksnes EL, pärit säästvalt majandatud kalandusest[9]. Lubatud kogupüükide arv, mida hallatakse nii mitmeaastaste kavade alusel kui ka kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ja ettevaatusprintsiibil põhineva nõuandega, on 2019. ja 2024. aasta vahelisel ajal pidevalt suurenenud.

3 SUUNDUMUSED ASJAOMASTES VALDKONDADES

Selles esimeses aruandes tutvustatakse mitmeaastaste kavade asjaomaste valdkondade rakendamisel toimunud arengut ning selle koostamisel lähtuti järgmisest:

1) sihtkonsultatsioon[10];

2) Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukogu (ICES) viimased nõuanded Põhjamere ja läänepiirkonna vete asjaomaste kalavarude kohta[11];

3) kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee (STECF) viimased teaduslikud hinnangud liikmesriikide poolt lossimiskohustuse rakendamiseks kindlaks määratud meetmete kohta[12];

[8] „F_{MSY}“ – hinnanguline kalastussuremus, mis teatavate püügitavade ja praeguste keskmiste keskkonnatingimuste juures tagab pikas perspektiivis maksimaalse jätkusuutliku saagikuse.

[9] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule Säästvam kalapüük ELis: ülevaade olukorrast ja suunad 2021. aastaks“ (SWD(2020) 112 final), lk 2.

[10] Sidusrühmad, kellega konsulteeriti, olid Põhjamere liikmesriikide rühm (Scheveningeni töörühm), loodepiirkonna vete liikmesriikide rühm, edelapiirkonna vete liikmesriikide rühm, Põhjamere nõuandekomisjon, loodepiirkonna vete nõuandekomisjon, edelapiirkonna vete nõuandekomisjon, pelaagiliste liikide nõuandekomisjon ja kaugpüügi nõuandekomisjon, Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu (kes vastas, et nad ei saa sellises uuringus osaleda), kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee, riiklikud kontaktisikud ja piirkondlike koordineerimisrühmade esimehed (andmete kogumise raamistik), komisjoni kalanduse ja vesiviljeluse eksperdirühm, kalandusatašeed, merestrateegia raamdirektiivi eksperdid ja mereekspertide rühm.

[11] Kättesaadav aadressil: https://www.ices.dk/advice/Pages/Latest-Advice.aspx.

[12] Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee (STECF) – liidu keskkonnaalastest õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks vajalike lossimiskohustust, tehnilisi meetmeid ja kaitsemeetmeid käsitlevate ühiste soovituste hindamine (STECF-24–04). Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2024, https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/d/stecf/stecf_24-04_review-jrs-on-lo-tm-and-cm.

4) tehniliste meetmete määruse[13] rakendamise esimene ja teine aruanne[14] ning

5) komisjoni valduses olev teave.

Aruande eesmärk on teha järeldused Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade kohta nende rakendamise viienda ja neljanda aasta tähise juures.

Selles käsitletakse arengusuundumisi vastavalt alates 2019. ja 2020. aastast viies peamises valdkonnas:
i) kalapüügivõimalused alates 2019. ja 2020. aastast; ii) suundumused mitmeaastaste kavade rakendamisel ELi-Ühendkuningriigi, ELi-Norra ning ELi, Norra ja Ühendkuningriigi vahelistes konsultatsioonides; iii) segapüügiga seotud kaalutlused Põhjameres ja läänepiirkonna vetes ning iv) sotsiaal-majanduslikud suundumused/kaalutlused.

Teave lossimiskohustuse ja soovimatu püügi minimeerimise, ökosüsteemipõhise lähenemisviisi kohta kalavarude majandamisele ja piirkondliku koostöö kohta piirkondadeks jaotamise poliitika raames on esitatud lisatud komisjoni talituste töödokumendis (SWD(2024) 218 final).

3.1 ALATES 2019. JA 2020. AASTAST KEHTESTATUD KALAPÜÜGIVÕIMALUSED

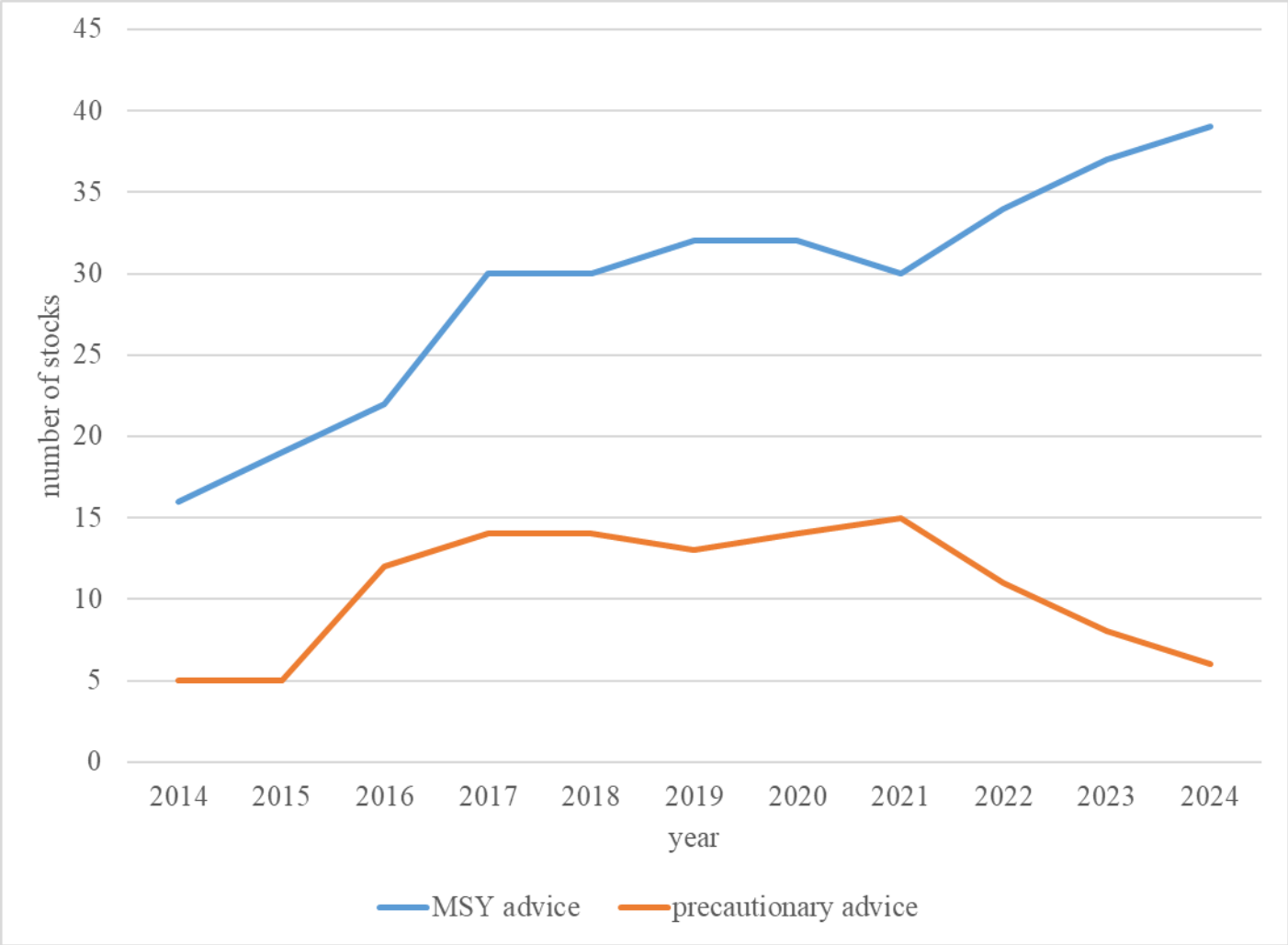
Käesolevas jaos kirjeldatakse mitme kalavaru ja püügipiirkonna arengut. Graafikutel 1 ja 2 esitatud andmed näitavad selliste kalavarude arengut, mille majandamist jagatakse Ühendkuningriigiga või mida enne Ühendkuningriigi väljaastumist EList 31. jaanuaril 2020 majandas ainult EL. Graafikud hõlmavad ka teatavaid kalavarusid, mida majandatakse ühiselt Norraga. ICESilt saadud nõuanded on aastate jooksul olnud muutuvad. Mõne kalavaru puhul, mille kohta oli varem esitatud ettevaatusprintsiibil põhinev nõuanne, sai komisjon maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuande, samas kui teiste kalavarude puhul, mis olid varem saanud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuande, esitas ICES ettevaatusprintsiibil põhineva nõuande. Kalavarude puhul, mida EL 2020. aastal ise majandas, kehtestati Skagerrakis/Kattegatis/Põhjameres kolmest kalapüügivõimalusest kõik kolm maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel, nagu see oli ka 2024. aastal.

2020. aastal kehtestati läänepiirkonna vetes viiest kalapüügivõimalusest kõik viis maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel, samas kui 2024. aastal kehtestati see 11st kalapüügivõimalusest 10 puhul. See kasv sai võimalikuks tänu kalurite ja liikmesriikide tehtud märkimisväärsetele jõupingutustele kalavarude majandamisel.

[13] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1241, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1380/2013, (EL) 2016/1139, (EL) 2018/973, (EL) 2019/472 ja (EL) 2019/1022 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005 (ELT L 198, 25.7.2019, lk 105).

[14] Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Tehniliste meetmete määruse rakendamine (määruse (EL) 2019/1241 artikkel 31) (COM(2021) 583 final). Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Tehniliste meetmete määruse rakendamine (määruse (EL) 2019/1241 artikkel 31) (COM(2024) 349 final).

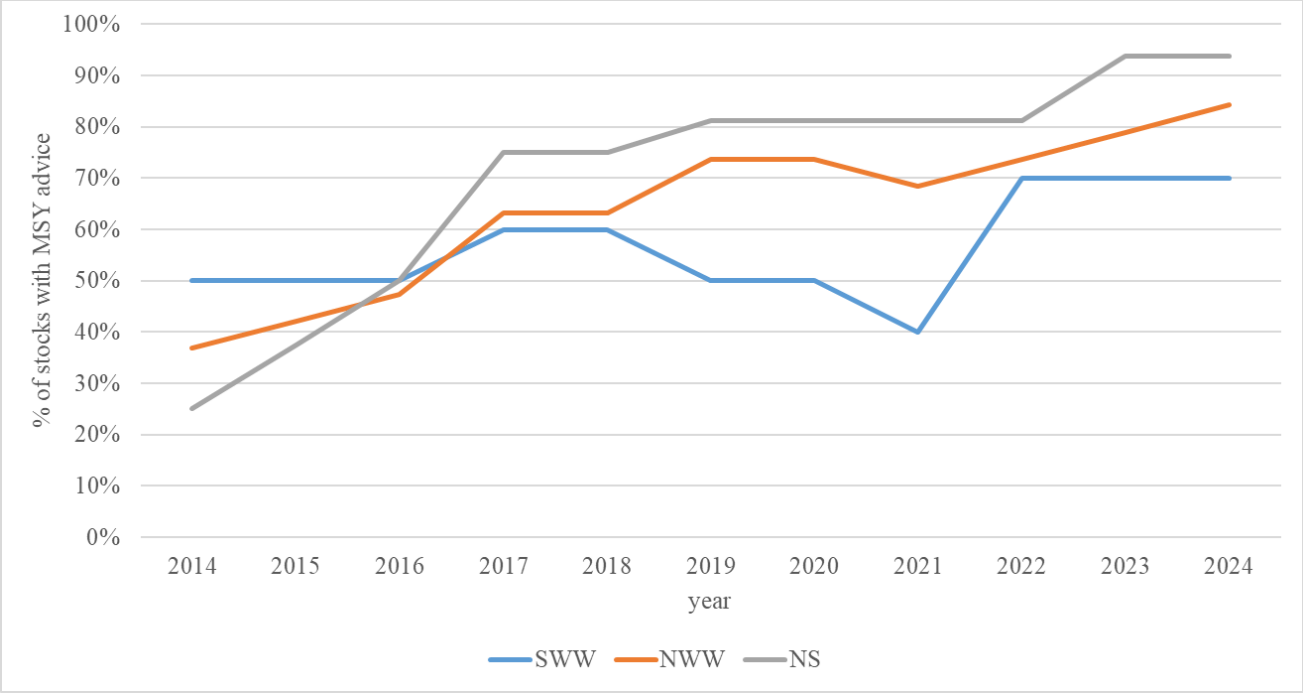
Allpool esitatud graafikul (joonis 1) on näidatud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuannetega hõlmatud kalavarude suurenemine, eelkõige aastatel 2020–2024 alates mitmeaastaste kavade kohaldamise algusest.

Joonis 1. Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastastes kavades esitatud sihtvarude arv, mille kohta on antud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuannete ja ettevaatusprintsiibil põhinev nõuanne alates alusmääruse kohaldamisest (allikas: ICESi nõuandest saadud andmed).

Allpool esitatud graafikul (joonis 2) on näidatud, kuidas – alates alusmääruse kohaldamisest ja mõlema mitmeaastase kava rakendamisest – on ICES avaldanud üha rohkem maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuandeid mitmeaastaste kavade sihtvarude kohta edelapiirkonna vetes, loodepiirkonna vetes ja Põhjameres. See on üks positiivne mõju kõigi mitmeaastaste kavade puhul, mille ühiseks eesmärgiks on saanud teaduslike nõuannete tõhustamine, eelkõige mitmeaastaste kavade sihtvarude, aga ka kaaspüügivarude osas. See oli võimalik ka tänu kalurite võetud kohustusele esitada teadusprotsessi jaoks paremaid andmeid.

Võib täheldada mõningaid kõikumisi selles, kui suure arvu kalavarude kohta on antud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuanne (nt edelapiirkonna veed), ning see võib tuleneda nõuande aluseks oleva teabe läbivaatamisest või ajakohastamisest. Kokkuvõttes võib allpool esitatud graafiku põhjal siiski järeldada, et maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuandeid on antud järjest rohkem.

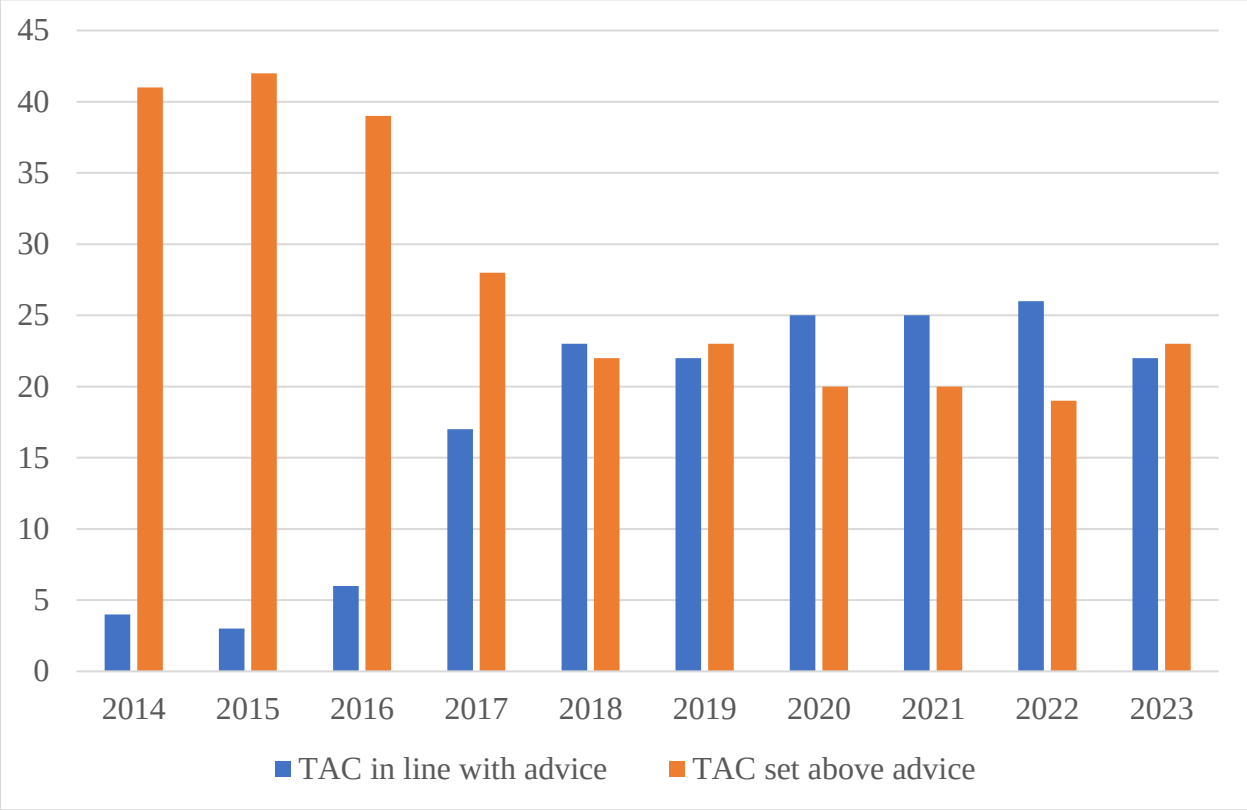

Joonis 2. Maksimaalse jätkusuutliku saagikuse alast nõu saavate Põhjamere ja läänepiirkonna vete (edelapiirkonna veed, loodepiirkonna veed ja Põhjameri) mitmeaastaste kavade sihtvarude protsent (allikas: ICESi nõuandest saadud andmed).

Lubatud kogupüügi määramisel, mida tehakse alates mitmeaastaste kavade jõustumisest 2019. ja 2020. aastal, on paljud lubatud kogupüügid kehtestatud kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikusega. Lisaks on komisjon seoses ettevaatusprintsiibil põhineva nõuandega teinud lubatud kogupüügi tasemete ettepanekuid selliselt, et need on aastatega ja eelkõige alates 2019. aastast järk-järgult jõudnud ICESi soovitatud tasemetele.

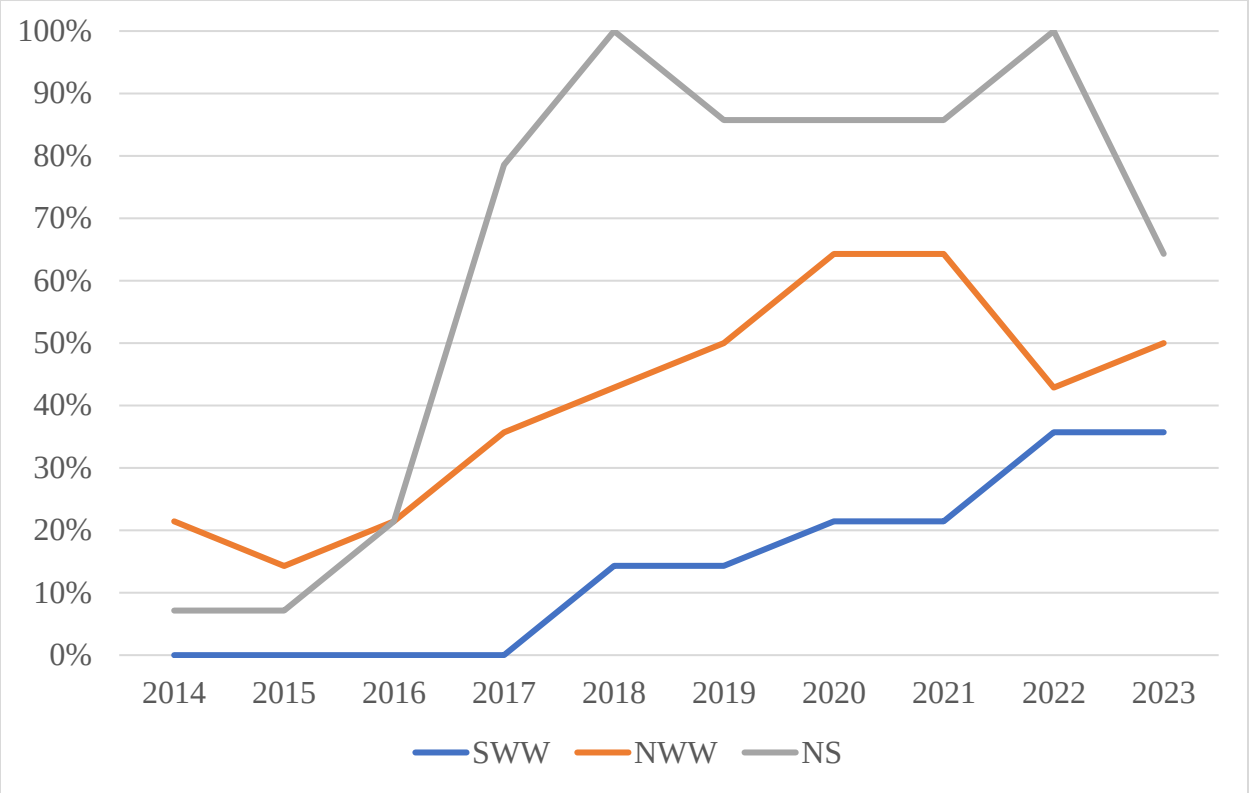
Alates alusmääruse jõustumisest 2014. aastal on nõukogu kehtestatud kalapüügivõimaluste arv suurenenud. See on kooskõlas teaduslike nõuannetega mitmeaastaste kavade kohaste sihtvarude

kohta (vt joonis 3). See arv on jätkuvalt kasvanud alates mitmeaastaste kavade kohaldamise algusest 2019. ja 2020. aastal. Enne 2019. ja 2020. aastat tegi komisjon ettepaneku ja/või nõukogu otsustas kehtestada lubatud kogupüügid üle nende tasemete, mis olid esitatud teaduslikus nõuandes mitme ettevaatusprintsiibiga hõlmatud kalavaru jaoks. Alates 2020. aastast on selliste juhtumite arv siiski vähenenud ja need esinevad üksnes selleks, et võtta arvesse asjakohaseid kalavarupõhiseid tegureid. Allpool esitatud graafikul (joonis 3) on näidatud Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade sihtvarude areng.

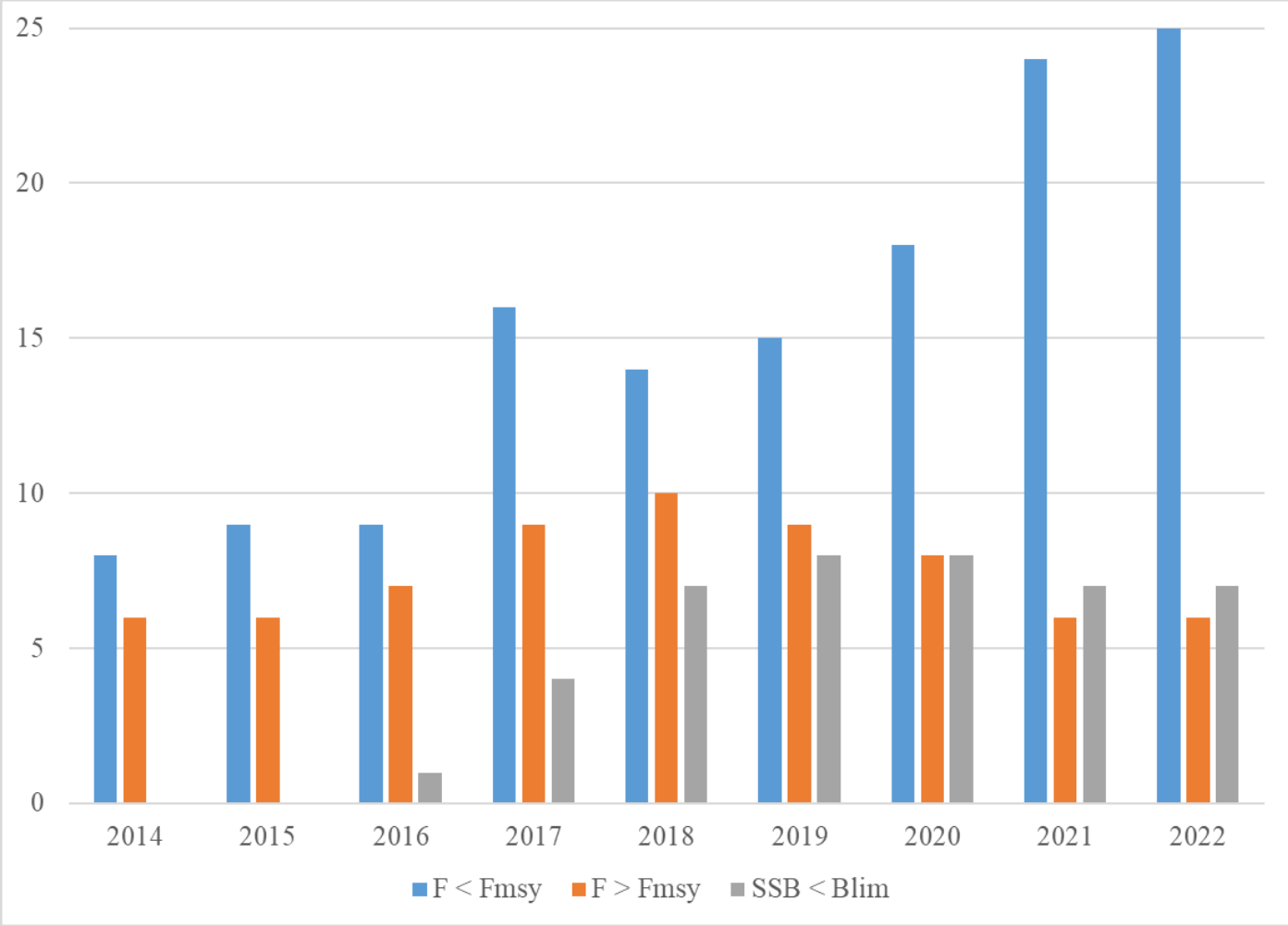
Joonis 3. Teadusliku nõuande kohaselt kehtestatud lubatud kogupüügi (sinine tulp) arv võrreldes lubatud kogupüügiga, mis on sätestatud eespool teaduslikus nõuandes (oranž tulp) alates alusmääruse jõustumisest. Arvesse võetakse ainult Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavaga hõlmatud sihtvarusid.

Allpool esitatud graafikul (joonis 4) on näidatud, kuidas teaduslike nõuannete kohaselt kehtestatud lubatud kogupüük on aja jooksul muutunud kolmes merepiirkonnas alates alusmääruse kohaldamise algusest, nimelt: i) Põhjameres; ii) loodepiirkonna vetes ja iii) edelapiirkonna vetes. Arvesse võetakse ainult Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavaga hõlmatud sihtvarusid.

Joonis 4. Lubatud kogupüügid, mis on kehtestatud kooskõlas teaduslike nõuannetega alates alusmääruse kohaldamisest: i) Põhjameres (NS); ii) loodepiirkonna vetes (NWW) ja iii) edelapiirkonna vetes (SWW). Arvesse võetakse ainult Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavaga hõlmatud sihtvarusid.

Allpool esitatud graafikul (joonis 5) on näidatud, et paljude kalavarude puhul on püügisurve vähenenud alates Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade kohaldamise algusest 2019. ja 2020. aastal. Seetõttu on praegu vähem varusid allpool piirväärtust B_{lim}[15] ja biomassi näitajad on kättesaadavad rohkemate varude kohta. Seda jällegi tänu kalurite ja liikmesriikide võetud kohustusele pidevalt parandada teadusprotsessi toetavate andmete esitamist.

Joonis 5. Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade sihtvarude seisund alates alusmääruse kohaldamisest. SSB on kudekarja biomass.

NÄITED POSITIIVSETEST SUUNDUMUSTEST

Mitmeaastased kavad aitavad jätkuvalt kaasa mitme püügipiirkonna positiivsele arengule, mis algas reformitud ÜKPga (2013). Nendes püügipiirkondades suurendati lubatud kogupüügi taset ja ajapikku kalavarude seisund paranes (joonis 5). Peamised näited: i) norra salehomaar Iiri meres ja

[15] „B_{lim}“ – parimates kättesaadavates teaduslikes nõuannetes, […] esitatud kudekarja biomassi piirväärtus, millest väiksemate kalavarude korral võib varude paljunemisvõime väheneda, nagu on määratletud Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastastes kavades.

Keldi meres (kasv üle 12 % aastatel 2020–2024); ii) merlang Põhjameres (kasv 346 % aastatel 2019–2024); iii) kilttursk Põhjameres (kasv 250 % aastatel 2019–2024); iv) atlandi merilest Põhjameres (kasv peaaegu 9 % aastatel 2019–2024); v) kilttursk Skagerrakis (kasv 250 % aastatel 2019–2024).

Selliseid tulemusi ei oleks olnud võimalik saavutada ilma kalurite ja muude sidusrühmade pühendumuseta majandada vastutustundlikult oma kalavarusid, mis on tegelikult ju nende sissetulekuallikas. Edasiminek saavutati ka tänu nõuandekomisjonide aktiivsele kaasamisele piirkondadeks jaotamise protsessi.

Järgmistes peatükkides antakse ülevaade suundumustest Põhjamere, Skagerraki ja Kattegati ning Baleaari mere piirkondades.

PÕHJAMERI JA SKAGERRAK-KATTEGAT

Alates Põhjamere mitmeaastase kava esimesest kohaldamisaastast suurenesid aastatel 2019–2024 kilttursa püügi võimalused Skagerrakis ja Kattegatis 250 %.

BALEAARI MERI JA MAKSIMAALSE JÄTKUSUUTLIKU SAAGIKUSE ÜLEMISES VAHEMIKUS PAINDLIKKUSE KASUTAMINE

Seoses selliste valge lihaga kalade nagu euroopa merluus, euroopa merikurat ja megrim segapüügiga tunnistas ICES, et euroopa merluus on piirav tegur ning leidis, et selle varude seisund on hea (üle MSY $B_{trigger}$[16] taseme)[17]. See tähendas, et läänepiirkonna vete mitmeaastase kava artikli 4 lõikes 5 sätestatud õiguslikud tingimused maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ülempiiri kasutamiseks olid täidetud. Selleks et anda kaluritele suurem paindlikkus ja võimaldada neil paremini kasutada oma muude valge lihaga kalaliikide kvoote, tegi komisjon ettepanekud kehtestada 2020., 2022., 2023. ja 2024. aastaks euroopa merluusi lubatud kogupüük maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ülemises vahemikus. Nõukogu nõustus nende ettepanekutega. 2021. aasta lubatud kogupüük kehtestati aga kooskõlas ettevaatusprintsiibil põhineva nõuandega. Seejärel kehtestati 2022. aastal pärast sihttaseme kehtestamist lubatud kogupüük taas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ülemises vahemikus[18].

Baleaari mere selliste valge lihaga kalade püügivõimalused nagu euroopa merikurat, megrim ja norra salehomaar, mida on püütud koos euroopa merluusiga valge lihaga kalade segapüügil, on samuti tervikuna suurenenud alates 2022. aastast.

[16] ICES. 2023. „Iberian Waters mixed-fisheries considerations“. ICESi nõuandekomitee 2023. aasta aruanne. ICESi nõuanne 2023, https://doi.org/10.17895/ices.advice.24212058.

ICES. 2024. „Hake (*Merluccius merluccius*) in divisions 8.c and 9.a, Southern stock (Cantabrian Sea and Atlantic Iberian waters)“. ICESi nõuandekomitee 2024. aasta aruanne. ICESi nõuanne 2024, https://doi.org/10.17895/ices.advice.25019306.

[17] MSY $B_{trigger}$ on biomassi piirväärtus, millest madalama näitaja korral tuleb võtta majandamismeetmeid, et kalavaru saavutaks taas pikas perspektiivis maksimaalset jätkusuutlikku saagikust tagavast tasemest kõrgema taseme.

[18] ICES. 2023. „Benchmark workshop on anglerfish and hake (WKANGHAKE; outputs from 2022 meeting)“. ICESi teaduslikud aruanded. 5:17. 354 lk. https://doi.org/10.17895/ices.pub.20068997.

Käesoleva aruande koostamisel sidusrühmadega peetud konsultatsioonide raames kinnitas Prantsusmaa kalanduse ja vesiviljeluse riiklik komitee (Comité national des pêches maritimes et des élevages marins, CNPMEM), et mitmeaastased kavad võimaldavad püügivõimaluste kehtestamisel paindlikkust, eelkõige segapüügi puhul, et vältida püüki piiravate olukordade tekkimist. Komitee avaldas siiski kahetsust, et nõukogu ei kasutanud lubatud kogupüügi ja kvootide kehtestamisel paindlikkust. Edelapiirkonna vete nõuandekomisjon (SWWAC) pooldaks maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ülemiste vahemike laiemat kasutamist majanduslikel põhjustel. Mõned konsultatsioonile vastanud teadlased leiavad, et mõju on neutraalne ja et lubatud kogupüügi kehtestamisel peaks olema eesmärk F_{MSY} (MSY-väärtus), mitte aga maksimaalse jätkusuutliku saagikuse vahemikud.

CNPMEM, loodepiirkonna vete nõuandekomisjon (NWWAC), loodepiirkonna vete liikmesriikide rühm, kaks STECFi liiget ja andmete kogumise piirkondlik koordineerimisrühm leidsid, et Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade rakendamine aitas suurendada selliste lubatud kogupüükide arvu, mida majandatakse maksimaalset jätkusuutlikku saagikust arvesse võttes.

Komisjon leiab, et mitmeaastase kava eeskirjad on võimaldanud teatavat paindlikkust selliste varude majandamisel, mille jaoks on kehtestatud vahemikud. Hea näide on eespool mainitud euroopa merluus Biskaia lahes ja Baleaari meres. Vastusena CNPMEMi arvamusele, et nõukogu läbirääkimised peaksid olema paindlikumad, märgib komisjon, et ta juba kasutab kalapüügivõimalusi käsitlevate ettepanekute koostamisel täiel määral ära paindlikkust, mis on mitmeaastaste kavadega kõikidel juhtudel Atlandi ookeani piirkonnas ette nähtud. Teisisõnu tehakse ettepanek lubatud kogupüükide kohta kas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse piirväärtusele vastaval tasemel või juhul, kui õiguslikud tingimused on täidetud, teeb komisjon ettepaneku kehtestada lubatud kogupüük maksimaalse jätkusuutliku saagikuse vahemiku ülempiiril.

3.1.1 PIIRANGUD

<u>BISKAIA LAHE PÜÜGIPIIRKONNAD</u>

Biskaia lahe kalavarude säästev majandamine kalurite, teadlaste ja liikmesriikide poolt tagab stabiilsed kalapüügivõimalused, mis omakorda annab piirkonna rannikukogukondade jaoks hea majandusliku aluse. Viimase kolme aasta jooksul on aga teatavate kalavarude püügi võimalused selles merepiirkonnas järsult vähenenud. Esimene langus toimus 2022. aastal, kui Biskaia lahe hariliku merikeele lubatud kogupüüki tuli vähendada 36 %, et vähendada püügisurvet ja hoida varud kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikusega. Nõukogu nõustus kõnealuse vähendamise kohta käiva komisjoni ettepanekuga. Seejärel suurendati 2023. aastal lubatud kogupüüki 20 %.

2023. aastal sai ICES esitada maksimaalse jätkusuutliku saagikuse nõuande Biskaia lahe ja Pürenee poolsaare vete pollaki kohta. Nõuandes soovitati vähendada kolme lubatud kogupüüki 53 %, mida tuli rakendada täielikult (kuigi see tähendas vaid 4 % vähenemist võrreldes ICESi

eelmise nõuandega). Pollak kuulub läänepiirkonna vete mitmeaastase kava kohaselt kaaspüügiliikide hulka, mille puhul tuleb püüki piiravaid liike käsitleva artikli 5 lõike3 kohaselt võtta arvesse, et segapüügi korral on raske püüda kõiki liike korraga maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel, eriti olukordades, kus see viib ennatliku püügikeeluni. Sai ilmseks, et selle kalavaru lubatud kogupüük tuli kehtestada kas kooskõlas hiljuti hinnatud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemega või pidi STECF 2024. aasta kohta tegema püüki piiravate meetmete hindamise, tuginedes nende liikmesriikide esitatud asjakohastele andmetele, kes väitsid, et pollaki lubatud kogupüügi märkimisväärne vähenemine põhjustaks nende laevastike jaoks sellise püüki piirava olukorra. Võeti vastu otsus vähendada 2024. aastal lubatud kogupüüki 35 %, kuna STECF kinnitas selliste muude paremas seisundis varude püüki piiravat ohtu, kus pollak on kas kaaspüük või kus seda püütakse segapüügi korral koos muude paremas seisundis varudega.

Biskaia lahe muude kalavarude puhul pidi komisjon kooskõlas ICESi nõuandega samuti tegema ettepanekud vähendada 2024. aastal märkimisväärselt püüki, nimelt merlangi puhul 41 %, norra salehomaari puhul 14 %, hariliku merikeele puhul 7 % ja lõunapoolse huntahvena puhul 22 %, et hoida kõnealune kalapüük säästvana ja kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemega Nõukogu nõustus kõigi nimetatud varude puhul komisjoni ettepanekutega.

Hariliku merikeele ja norra salehomaari püüki on eelmistel aastatel majandatud säästvalt kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikusega, samal ajal kui pollaki ja merlangi püüki, mida hinnati hiljuti maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel, vähendati oluliselt. Kalurite arvates võivad neid varusid negatiivselt mõjutada ka muud tegurid peale kalapüügi ning nad kurtsid, et mitmeaastastes kavades keskendutakse liiga palju lühiajalistele eesmärkidele, selle asemel et kohaldada järkjärgulist vähendamist. Komisjon märgib selle kohta, et ICES rõhutas oma viimases ökosüsteemi ülevaates kalavarude loodusliku suremuse proportsionaalset suurenemist ökopiirkonnas, mis on tingitud muudest teguritest kui kalapüük, mille surve on alates 1990. aastatest pidevalt vähenenud, ning need muud tegurid on peamiselt röövlus ja kliimamuutused[19]. On tavapärane, et varude suurus ja nende bioloogilised parameetrid varieeruvad, mis toob kaasa asjaomaste kvootide teatava vähenemise või suurenemise.

Komisjon tunnustab jõupingutusi, mida nii kalandussektor kui ka sidusrühmad jätkuvalt teevad, et vähendada kalavarudele avaldatavat survet ja järgida teaduslikke nõuandeid. Mitmeaastaste kavade kohaselt tuleb lubatud kogupüük kehtestada igal aastal kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikusega ning see ei võimalda astmelist lähenemisviisi, mille alusel saaks lubatud kogupüüke vähendada järk-järgult kalavarude puhul, mida on varem majandatud säästvalt, maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel.

[19] ICES. 2022. „Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Ecosystem overview“. ICESi nõuandekomitee 2022. aasta aruanne. ICESi 2022. aasta nõuanne, punkt 6.1, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

3.2 KALAVARUD, MIDA MAJANDATAKSE ÜHISELT ATLANDI OOKEANI KIRDEOSA RANNIKURIIKIDEGA, EELKÕIGE SEGAPÜÜGIL KOOS ÜHENDKUNINGRIIGI JA NORRAGA

Kuigi mitmeaastased kavad on jätkuvalt hea alus ELi seisukohtade kindlaksmääramiseks ELi-väliste riikidega peetavatel iga-aastastel konsultatsioonidel ühiselt majandatavate kalavarude üle, eelkõige olukordades, kus ICES esitab nullpüüki soovitava nõuande, peetakse konsultatsioone lubatud kogupüügi tegeliku taseme üle. Aruandes käsitletakse ka mitmeaastaste kavade kohaldamist enne Ühendkuningriigi EList väljaastumist.

Merluusi põhjapoolsete varude (Põhjameri, Keldi meri ja Biskaia lahe põhjaosa) puhul näitab varude areng, et varud on alates 2000. aastate algusest taastunud ja isegi laienenud, kerkides Põhjameres varasemast rohkem esile. Merluusivaru hinnati 2022. aastal.

Ühendkuningriigiga kokku lepitud lubatud kogupüügi kehtestamisel kasutatakse läänepiirkonna vete mitmeaastase kava kohaseid vahemikke. Lubatud kogupüük kehtestatakse maksimaalse jätkusuutliku saagikuse piirväärtusele vastaval tasemel. EL on siiski kasutanud mitmeaastase kava tingimusi, et piirata maksimaalse jätkusuutliku saagikuse vähendamist ülemises vahemikus 20 %-ga, kuigi 2022. aastal soovitati veelgi suuremat vähendamist. Põhjapoolne merluus on ka Norraga peetavates läbirääkimistes kõne all.

Loodepiirkonna vete nõuandekomisjon avaldab kahetsust, et loodepiirkonna vetele kalapüügivõimaluste kehtestamisel ei ole kasutatud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse vahemikke. Komisjon usub, et vahemikke kasutati, kui nende kasutamise õiguslikud tingimused olid täidetud.

Kaubandus- ja koostöölepingu[20] kohaselt võivad EL ja Ühendkuningriik kaaluda koos mitmeaastaste kaitse- ja majandamisstrateegiate väljatöötamist, mis oleksid aluseks nii lubatud kogupüügi kui ka muude majandamismeetmete kehtestamisel. Selliseid strateegiaid arutatakse praegu kalanduse erikomitees.

3.3 TEGELIK OLUKORD SEOSES SEGAPÜÜGIGA PÕHJAMERES JA LÄÄNEPIIRKONNA VETES

Põhjamere ja läänepiirkonna vete ELi vetele on iseloomulik segapüük, mille puhul püütakse kaubanduslikult väärtuslikke ja paremas seisundis kalavarusid, nagu norra salehomaar Kattegatis, kilttursk Keldi meres, kilttursk Šotimaa lääneranniku vetes ja põhjapoolne merluus. Sellise püügiga kaasneb siiski muude selliste kalavarude vältimatu kaaspüük, mis võivad mõnikord olla palju suurema surve all kui paremas seisundis sihtvarud. Vältimatu kaaspüügi näiteks võib tuua halvas seisundis tursa ja merlangi kaaspüügi Keldi meres heas seisundis kilttursa püügil selles merepiirkonnas, halvas seisundis mustlaik-besuugo kaaspüügi heas seisundis põhjapoolse merluusi püügil Keldi meres õngejadalaevadega ning halvas seisundis tursa vältimatu kaaspüügi norra salehomaari püügil Kattegatis.

[20] Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping (ELT L 149, 30.4.2021, lk 10).

Need on vaid mõned näited, mis illustreerivad segapüügi tegelikku olukorda Euroopa vetes. Sellise segapüügi korral kohaldatakse Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade artikleid 4 ja 5 püüki piiravate liikide suhtes ning neis on sätestatud vajadus võtta arvesse, et segapüügi korral on raske püüda kõiki liike korraga maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel. Siiski tuleb vältimatu kaaspüügi vähendamiseks võtta meetmeid nii palju kui võimalik. Kuna mitmeaastased kavad sisaldavad konkreetseid meetmeid sellise kaaspüügi vähendamiseks, on need aidanud kaasa selle eesmärgi saavutamisele (vt näited allpool).

Loodepiirkonna vete liikmesriikide rühm tunnistab, et Põhjamere mitmeaastane kava oli kasulik püüki piiravate olukordade vältimiseks segapüügi majandamisel.

Allpool on esitatud mõned konkreetsed näited selle kohta, kuidas on segapüüki majandatud.

3.3.1 KATTEGAT

Põhjamere mitmeaastase kava kohased meetmed teatavate Kattegati kalavarude kaitseks hõlmavad ettepanekut kehtestada norra salehomaari lubatud kogupüük Skagerrakis ja Kattegatis maksimaalse jätkusuutliku saagikuse alumises vahemikus kooskõlas Põhjamere mitmeaastase kava artikli 4 lõikega 4, et hoida Kattegatis tursa vältimatu kaaspüük norra salehomaari püügil miinimumtasemel. Nõukogu nõustus kõnealuste komisjoni ettepanekutega vaid 2020., 2022. ja 2024. aastal. Siiski kehtestas ta lubatud kogupüügi maksimaalse jätkusuutliku saagikuse madalamas vahemikus ka kõigil teistel aastatel.

Alates 2020. aastast on võetud Kattegatis tursavarude suhtes ka parandusmeetmeid. Need hõlmavad selektiivsemate püügivahendite kasutuselevõttu põhjatraalide puhul, mis tähendab, et norra salehomaari püük on lubatud ainult Seltra või Rootsi sortimisvõrega, ning koos sellega kehtestatakse tursa kaaspüügi piirnormiks maksimaalselt 1,5 %. Lisaks, selleks et julgustada laevu kasutama elektroonilist kaugseiret, et tõhusalt jälgida lossimiskohustuse täitmist, võivad need liikmesriigi projektis osalevad ELi kalalaevad, millel on täielikult dokumenteeritud kalapüügiks vajalik toimiv varustus, kasutada selle asemel tehniliste meetmete määrusega kooskõlas olevat püügivahendit.

Nende meetmete kasu seisnes selles, et norra salehomaari sihtpüük sai jätkuda, samas kui kaaspüügina püütud tursa suhtes olid kehtestatud meetmed. Sellega seoses ei saa ICES hinnata kalastussuremuse osakaalu, mis on seotud kalapüügiga (ega ole seetõttu looduslik või on Kattegatist noorkala kasvualalt toimunud ränne Põhjamerele). ICESi nõuandes ja tehnilises panuses viidatakse samuti vajadusele kasutada selektiivsemaid püügivahendeid.

3.3.2 KELDI MERE NÄITED

Läänepiirkonna vete mitmeaastase kava kohased meetmed, mille eesmärk on kaitsta Keldi mere kaaspüügivarusid, hõlmavad näiteks ettepanekut kehtestada kilttursa lubatud kogupüük maksimaalse jätkusuutliku saagikuse alumises vahemikus, lähtudes läänepiirkonna vete mitmeaastase kava artikli 4 lõikest 3, et hoida tursa ja merlangi vältimatu kaaspüük kilttursa püügil

(mõlemad läänepiirkonna vete mitmeaastase kava sihtvarud) minimaalsel tasemel. Nõukogu nõustus komisjoni ettepanekuga 2020. aastaks, mis oli viimane aasta enne Ühendkuningriigi EList väljaastumist. 2021. aastaks kehtestas nõukogu ajutised lubatud kogupüügid ja järgmine kokkulepe Ühendkuningriigiga lubatud kogupüükide suhtes sõlmiti 2021. aasta teisel poolel. Alates 2021. aastast on nende varude üle peetud läbirääkimisi ELi ja Ühendkuningriigi konsultatsioonide käigus.

Komisjon tegi läänepiirkonna vete mitmeaastase kava artikli 8 alusel 2020. aasta kalapüügivõimalusi käsitlevas määruses ettepaneku täiendavate parandusmeetmete kohta seoses Keldi mere tursa ja merlangiga, mis on mõlemad läänepiirkonna vete mitmeaastase kava sihtvarud. Need hõlmavad olemuslikult seotud tehnilisi meetmeid ja tursa kaaspüügi kvooti Keldi meres tasemel, mis pakuks kaitset kaaspüügivarudele, võimaldades samas kilttursa sihtpüüki jätkata. Lubatud kogupüügi osas tegi komisjon ettepaneku vähendada seda 88 % kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse väärtusega ja ICESi nõuandva eeskirjaga. Kuna see oleks andnud tursale väikese, 189 tonni suuruse lubatud kogupüügi, mis oleks piiranud muude valge lihaga kalade püüki Keldi meres, otsustas nõukogu mitte järgida komisjoni ettepanekut lubatud kogupüügi kohta ja kehtestada selle asemel lubatud kogupüügiks 805 tonni, et vältida varajast püüki piiravat olukorda muude valge lihaga kalade puhul Keldi meres. Selline lubatud kogupüük võimaldas siiski biomassi oluliselt suurendada. Nõukogu kehtestas valge lihaga kalaliikide püügiks Keldi meres ka selektiivsemad püügimeetodid, mis on sisuliselt seotud 2020. aasta kalapüügivõimalusi käsitleva määrusega. Ilma nende olemuslikult seotud meetmeteta oleks lubatud kogupüük pidanud olema väiksem. Kõnealuses määruses sätestatud meetmed asendati seejärel delegeeritud õigusaktiga,[21] mis põhineb loodepiirkonna vete liikmesriikide rühma ühisel soovitusel, mis võeti vastu 2020. aastal ja mis sisaldab muid selektiivsemaid püügimeetodeid.

Veel üks näide Keldi meres on mustlaik-besuugo, mis on vältimatu kaaspüük põhjapoolsete merluusivarude püügil õngejadalaevadega. ICES soovitas selle kalavaru puhul nullpüüki, kuna ta leidis, et see varu on ammendunud[22]. See oleks aga tähendanud põhjapoolsete merluusivarude puhul püüki piiravat olukorda. Seepärast kehtestati 2023. ja 2024. aastaks üksnes kaaspüügi jaoks väike lubatud kogupüük, et hoida põhjapoolse merluusi püük selles merepiirkonnas avatuna ja kaitsta kaaspüügina püütud mustlaik-besuugot võimalikult palju. Lisaks leppis loodepiirkonna vete liikmesriikide rühm kokku ühises soovituses rakendada tööndusliku ja harrastuskalapüügil mustlaik-besuugo varude kaitseks alammõõtu ning kehtestada püügikeelualad mustlaik-besuugo

[21] Komisjoni 23. augusti 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2021/2324, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/1241 seoses tehniliste meetmetega, mis käsitlevad teatavat põhjalähedast ja pelaagilist püüki Keldi meres, Iiri meres ja Šotimaa läänerannikuvetes (ELT L 465, 29.12.2021, lk 1).

Komisjoni 20. oktoobri 2022. aasta delegeeritud määrus (EL) 2022/2588, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/1241 seoses tehniliste meetmetega, mis käsitlevad teatavat põhjalähedast ja pelaagilist püüki Keldi meres, Iiri meres ja Šotimaa läänerannikuvetes (ELT L 338, 30.12.2022, lk 44).

Komisjoni 30. novembri 2023. aasta delegeeritud määrus (EL) 2024/492, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/1241 seoses tehniliste meetmetega, mis käsitlevad teatavat põhjalähedast ja pelaagilist püüki Keldi meres, Iiri meres ja Šotimaa läänerannikuvetes (ELT L 2024/492, 13.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/492/OJ).

[22] ICES. 2022. „Blackspot seabream (*Pagellus bogaraveo*) in subareas 6-8 (Celtic Seas, the English Channel, and Bay of Biscay)". ICESi nõuandekomitee 2022. aasta aruanne. ICESi nõuanne 2022, https://doi.org/10.17895/ices.advice.19453802.

kudekalade ja noorkalade kaitseks. Selle ühise soovituse alusel võttis komisjon 2023. aasta jaoks vastu tehnilise meetme delegeeritud õigusaktina, mida pikendati 2024. aastani[23].

Üks kalandussektori organisatsioon (CNPMEM) on kritiseerinud, et mitmeaastane kava on sihtvarude loetelu osas liiga jäik, ja märkis, et sihtvarude kohta puuduvad selged kriteeriumid.

Oluline on märkida, et mitmeaastaste kavade üle peetavates aruteludes tegi komisjon ettepaneku, et kaasseadusandjad delegeeriksid komisjonile volitused sihtvarude loetelude muutmiseks. Kaasseadusandjad ei nõustunud siiski komisjoni ettepanekuga ja otsustasid jätta endale õiguse muuta sihtvarude loetelu.

3.4 EUROOPA KOHTU OTSUS KOHTUASJAS C-330/22

Euroopa Liidu Kohus (edaspidi „kohus“) kinnitas oma 11. jaanuari 2024. aasta otsuses[24] 2020. aasta kalapüügivõimalusi käsitleva määruse[25] kehtivust, niivõrd kui sellega kehtestati neli lubatud kogupüüki üksnes sellise vältimatu kaaspüügi jaoks, mis ületab ICESi nullpüüki käsitlevat nõuannet. Kohus leidis, et nõukogul on kaalutlusruum kehtestada kaaspüügivarude lubatud kogupüük, mis ületab teaduslikult soovitatud tasemeid, et ühitada segapüügi eesmärki asjaomaste kalavarude hea bioloogilise seisundi taastamisega. Samas otsustas kohus, et mitmeaastaste kavade kohaselt sihtvarudena loetletud kalavarude puhul kehtib kohustus saavutada maksimaalne jätkusuutlik saagikus pärast 2020. aastat rangelt ja eranditult.

4 ÖKOSÜSTEEMIPÕHINE LÄHENEMISVIIS

Alusmääruse artikli 2 lõike 3 kohaselt tuleb ühises kalanduspoliitikas rakendada kalavarude majandamisel ökosüsteemipõhist lähenemisviisi, et vähendada püügitegevuse negatiivset mõju mereökosüsteemile. Mitmeaastase kava artikli 3 lõikes 3 on sätestatud, et kava peab olema kooskõlas ELi keskkonnaalaste õigusaktidega, eelkõige merestrateegia raamdirektiivis[26] seatud eesmärgiga saavutada aastaks 2020 hea keskkonnaseisund. Merestrateegia raamdirektiivis on esitatud hea keskkonnaseisundi määratlemiseks 11 kvalitatiivset tunnust. Mitmeaastaste kavadega soovitakse tagada, et 3. tunnuse (mis on kalavarude majandamise seisukohalt kõige olulisem)

[23] Komisjoni 19. juuli 2022. aasta delegeeritud määrus (EL) 2023/56, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/1241 mustlaik-besuugo (*Pagellus bogaraveo*) suhtes kohaldatavate tehniliste erimeetmete osas ICESi alapiirkondades 6–8 (ELT L 5, 6.1.2023, lk 1).

Komisjoni 30. november 2023. aasta delegeeritud määrus (EL) 2024/491, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/1241 mustlaik-besuugo (*Pagellus bogaraveo*) suhtes kohaldatavate tehniliste erimeetmete osas ICESi alapiirkondades 6–8 (ELT L, 2024/491, 13.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/491/oj.

[24] 11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus *Friends of the Irish Environment (nullmäärast suuremad püügivõimalused)*, C-330/22, EU:C:2024:19.

[25] Nõukogu 27. jaanuari 2020. aasta määrus (EL) 2020/123, millega määratakse 2020. aastaks kindlaks teatavate kalavarude ja kalavarurühmade püügi võimalused, mida kohaldatakse liidu vetes ning liidu kalalaevade suhtes teatavates vetes väljaspool liitu (ELT L 25, 30.1.2020, lk 1).

[26] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19).

tingimused oleksid täidetud ja et need toetaksid teiste asjakohaste tunnuste tingimuste täitmist proportsionaalselt kalandussektori suhtelise rolliga.

3. tunnus on otseselt seotud kalapüügivõimaluste määramisega. Selle sõnastus on järgmine: „Kaubanduslikel eesmärkidel kasutatavate kalade ja karploomade populatsioonid on ohututes bioloogilistes piirides, kusjuures populatsiooni vanuseline ja suuruseline koosseis annab tunnistust ressursside heast seisukorrast“. Püügitegevus mõjutab tunnuseid, mis on seotud 1) bioloogilise mitmekesisusega, 4) toiduvõrguga, 6) merepõhja terviklikkusega ning 10) mereprahiga. Muid tunnuseid mõjutab kalapüük vaid kaudselt, kui üldse, ja mõju on väheoluline[27].

ICES märgib, et kalastussuremus on alates 1990. aastatest pidevalt vähenenud ja on nüüd keskmiselt allpool F_{MSY} taset[28].

Kalapüügi käigus võib juhtuda, et püütakse kaitsealuseid liike, nagu merelinnud ja mereimetajad[29]. ÜKP 2013. aasta reform pakkus sidusrühmadele ja konkreetse piirkonna liikmesriikidele uusi viise tegutseda koos, et leppida kokku nende merepiirkondade jaoks kohandatud meetmetes.

5 LOSSIMISKOHUSTUS

Reformitud ÜKP (2013) üks põhieesmärke on tagada lossimiskohustuse täitmine ja tagasiheite järkjärguline kaotamine soovimatu püügi vältimise ja piiramise abil. Lossimiskohustus kehtib liikide suhtes, mille majandamiseks määratakse lubatud kogupüük, ja see kehtib alates 2019. aasta jaanuarist.

Seoses lossimiskohustusega teatasid konsultatsioonile vastanud sidusrühmad, et kuigi on tõendeid tagasiheite vähendamise kohta, ei ole lossimiskohustus oma eesmärki täitnud ning endiselt on probleemiks see, kuidas muuta lossimiskohustus õigusraamistiku alusel toimivaks. Samas tuleks edendada püügitavade muutmist selektiivsuse parandamiseks. Sellest hoolimata on kalandussektor alates lossimiskohustuse kehtestamisest teinud märkimisväärseid jõupingutusi, et seda meedet mõista ja seejärel rakendada ning teha aktiivset koostööd uurimisinstituutidega, et töötada välja viisid soovimatu püügi vältimiseks ja vähendamiseks ning parandada üldisi teadmisi selliste liikide (sealhulgas ellujäämismäärad) kohta.

Positiivne on see, et sidusrühmad kinnitavad, et lossimiskohustus on andnud hoogu teadusuuringutele töötada välja selektiivsemad püügivahendid ja püügitavad. Nende arvates on mitme liigiga põhjalähedase püügi puhul selektiivsusel siiski omad piirid.

[27] Muud tunnused on järgmised: 2) võõrliikide sissetoomine; 5) inimtegevusest tingitud eutrofeerumine; 7) hüdrograafilised tingimused; 8) saasteainete tase meres; 9) saasteainete tase kalades ja mereandides; 11) energia keskkonda juhtimine, sealhulgas veealune müra.

[28] ICES. 2022. „Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Fisheries Overview“. ICESi nõuandekomitee 2022. aasta aruanne. ICESi 2022. aasta nõuanne, punkt 6.2. https://doi.org/10.17895/ices.advice.21641396.

[29] ICES. 2022. „Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Ecosystem overview“. ICESi nõuandekomitee 2022. aasta aruanne. ICESi 2022. aasta nõuanne, punkt 6.1, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

Komisjoni arvates on jätkuv tagasiheiteprobleem kontrolli- ja täitmise tagamise küsimus, millega tuleb tegeleda ELi kalanduse kontrollisüsteemi raames. Mitmeaastaste kavade eesmärk ei olnud seda probleemi lahendada.

6 PIIRKONDLIK KOOSTÖÖ

Piirkondlik koostöö on ÜKP üks keskseid valdkondi. Selle peamine eesmärk on võtta paremini arvesse eri merepiirkondade vahelisi erinevusi ja kaasata sidusrühmi rohkem kalavarude majandamisse, kasutades nende teadmisi ja kogemusi. Sidusrühmade otsesem kaasamine majandamismeetmete väljatöötamisse ja rakendamisse toob kaasa suurema ühisvastutuse ja pühendumise meetmete järgimisele. Piirkondliku koostöö kaudu saavad otsese majandamishuviga sidusrühmad toetada kaitsemeetmete, näiteks mitmeaastaste kavade ja tagasiheitekavade vastuvõtmist. See toimub peamiselt nõuandekomisjonide ja liikmesriikide rühmade kaudu.

Sidusrühmadega konsulteerimine andis kasulikku tagasisidet selle kohta, kuidas mitmeaastaste kavade raames tehtav piirkondlik koostöö praktikas toimib. See tõi esile üldlevinud arvamuse, et mitmeaastased kavad pakuvad piirkondliku koostöö rakendamiseks vajalikku õigusraamistikku. Näiteks NWWAC ja STECFi liikmed suhtusid positiivselt sellesse, et koostöö asjaomaste sidusrühmadega järjest tiheneb[30]. Aastatega on ühistes soovitustes antud üha rohkem tehnilisi tõendeid ja praktilisi teadmisi ning spetsiifilisi merepiirkondade meetmeid. Sidusrühmade ja teadlaste suuremast kaasamisest võiksid kasu saada ka liikmesriikide piirkondlikud rühmad. Sellega seoses kutsutakse 2024. aasta ÜKP aruandes[31] välja kuulutatud kalanduse ja ookeanide paktis liikmesriike üles tegema edusamme ÜKP juhtimises, millest saavad kasu kõik asjaomased sidusrühmad ja ühiskond tervikuna.

7 SOTSIAAL-MAJANDUSLIK ARENG

7.1 PÕHJAMERI

Lähtudes STECFi 2023. aasta majandusaruandest ELi kalalaevastiku kohta,[32] ei sõltu ükski liikmesriigi laevastik oma püügitegevuses täielikult sellest piirkonnast. Põhjameri ja Atlandi ookeani idaosa on lossitud saagi väärtuse põhjal peamine püügipiirkond Taanile (86 % lossitud kogusaagist), Madalmaadele (83 %), Saksamaale (61 %), Rootsile (70 %) ja Belgiale (32 %).

[30] Kaks STECFi liiget vastasid sidusrühmadega konsulteerimisele.

[31] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Säästev kalapüük ELis: ülevaade olukorrast ja suunad 2025. aastaks“ (COM(2024) 235 final).

[32] Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee (STECF) „The 2023 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet“ (STECF 23-07), Prellezo, R., Sabatella, E., Virtanen, J., Tardy Martorell, M. and Guillen, J. editor(s), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2023, https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC135182.

7.2 LOODEPIIRKONNA VEED (NWW)

STECFi aruande kohaselt on lossitud saagi väärtust arvestades kõige rohkem loodepiirkonna vetes lossinud Prantsusmaa ja Iirimaa. Iirimaal on siiski suurim osakaal lossitud saagi koguväärtuses (90 %), mis näitab, et Iirimaa sõltub suurel määral sellest piirkonnast (97 % merepäevadest viibitakse nendes vetes). Ka Belgia (54 %) ja Prantsusmaa (29 %) sõltuvad merepäevade põhjal suurel määral piirkonnast. Kuigi Iirimaa ja Belgia jaoks on piirkond väga oluline, toimub suurem osa püügist Prantsusmaa ja Iirimaa laevadega.

7.3 EDELAPIIRKONNA VEED (SWW)

STECFi aruande kohaselt tegutses piirkonnas peamiselt Hispaania, Prantsusmaa ja Portugali laevastik. Lisaks sellele tegutses 2021. aastal piirkonnas veel kuus ELi laevastikku: Belgia, Saksamaa, Taani, Iirimaa, Leedu ja Madalmaad, kuid nende püügitegevus selles piirkonnas oli piiratud (kõnealuste liikmesriikide püügitegevuse osakaal tervikuna oli 0,16 % ning lossitud saagi väärtus oli 1,12 % ja lossitud kogus 2,23 % piirkonna kogunäitajatest). Kõige suurem püük kõnealusest piirkonnast oli lossitud saagi väärtuse põhjal Hispaanial, kellele järgnesid Portugal ja Prantsusmaa. Hispaanial oli kõige suurem osakaal kõnealuses piirkonnas lossitud saagi kogukaalus (51 %), talle järgnesid Portugal (32 %) ja Prantsusmaa (15 %). Portugal sõltub nendest vetest kõige rohkem: 98 % Portugali laevastiku püügitegevusest toimub edelapiirkonna vetes ja moodustab vastavalt 85 % ja 82 % lossitud saagi koguväärtusest ja kaalust.

8 PÕHJAMERE JA LÄÄNEPIIRKONNA VETE MITMEAASTASTE KAVADEGA NING SÜVAMEREPÜÜKI REGULEERIVA MÄÄRUSEGA KOMISJONILE DELEGEERITUD VOLITUSED

Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavadega delegeeritakse komisjonile volitused võtta vastu delegeeritud määrusi mitmeaastaste kavadega hõlmatud kalavarude kohta seoses kalavarude geograafilise jaotuse muutumisega (Põhjamere ja läänepiirkonna vete mitmeaastaste kavade artikli 1 lõige 1), parandusmeetmetega (mitmeaastaste kavade artikkel 8), tehniliste meetmetega (mitmeaastaste kavade artikkel 9), lossimiskohustuse rakendamisega (Põhjamere mitmeaastase kava artikkel 11 ja läänepiirkonna vete mitmeaastase kava artikkel 13) ning asjaomaste liikmesriikide laevastike koguvõimsuse piirangutega (läänepiirkonna vete mitmeaastase kava artikli 14 lõige 2).

Seni ei ole komisjon neid volitusi kasutanud, välja arvatud lossimiskohustuse rakendamiseks. Tehniliste meetmete puhul on volitus alates 2019. aastast asendatud konkreetsema volitusega, mis on sätestatud tehniliste meetmete määruse artiklis 15. Seoses lossimiskohustuse rakendamisega on komisjon võtnud Põhjamere mitmeaastase kava raames vastu kaheksa ja läänepiirkonna vete mitmeaastase kava raames üheksa delegeeritud määrust.

Süvamerepüüki reguleeriva määrusega (artikli 9 lõige 7) delegeeritakse komisjonile volitused muuta ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide loetelu. Seni ei ole komisjon seda volitust kasutanud.

9 SÕNASTIK

AC: nõuandekomisjon

ÜKP: ühine kalanduspoliitika

CNPMEM: Comité National des Pêches Maritimes et des Élevages Marins

F_{MSY}: maksimaalse jätkusuutliku saagikusega seotud kalastussuremus

ICES: Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu

MSG: liikmesriikide rühm

MAP: mitmeaastane kava

MSY: maksimaalne jätkusuutlik saagikus

NWW: loodepiirkonna veed

NWWAC: loodepiirkonna vete nõuandekomisjon

SSB: kudekarja biomass

STECF: kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee

SWW: edelapiirkonna veed

SWWAC: edelapiirkonna vete nõuandekomisjon

TAC: lubatud kogupüük